

Hüseyin **Alptekin**

halptekin@setav.org

15 TEMMUZ MÜDAFAASI

BUNDAN BÖYLE KALKIŞILACAK HER DARBE GİRİŞİMİ, BAŞTAN YENİLGİYE MAHKUMDUR. DAHA ÖNCE SAHİP OLMADIĞIMIZ BU GÜVENİ BİZE KAZANDIRAN İSE 15 TEMMUZ MÜDAFAASI İLE ELDE EDİLEN DESTAN OLMUŞTUR.

1 5 Temmuz 2016 darbe girişimi Türkiye'nin darbeler tarihinin son sayfasını oluşturmaktadır. Her darbe, adı üzerinde, Türk siyasal hayatına bir darbe vurmuş olmakla beraber Fetullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) 15 Temmuz darbe girişimini öncüllerinden ayıran bir özelliği bugüne kadar gerçekleşen en kanlı darbe kalkışması olmasıdır. Ancak bu kalkışmayı farklı kılan çok önemli bir durum daha vardır. 15 Temmuz darbe girişimi gerek seçilmiş siyasi iradenin darbecilere teslim olmaması gerekse de seçilmiş cumhurbaşkanının çağrısına uyararak sokakları dolduran halkın direnişi sayesinde başarısız olmuştur. 15 Temmuz amacına ulaşamayan ilk darbe girişimi değildi, ancak önceki denemelerde ordu içindeki cuntaların birbiriyle mücadele ve rekabeti darbeleri başarısız kılarken 15 Temmuz kalkışmasının püskürtülmesinin nedeni ortaya konulan sivil direniştir. İşte bu direniş Türkiye demokratik hayatının bundan sonra da en önemli sigortası olarak öne çıkmaktadır. Seçilmiş siyasetin ve arkasındaki millî iradenin bu denli bir direnç ortaya koyabilmesi, bundan sonra darbe fikrini aklından geçirebilecek darbecilerin en büyük engeli olacaktır. Bu sebeple, iddialı bir tahmin de olsa, 15 Temmuz Türkiye'nin son darbe kalkışmasıdır diyebiliriz.

Darbe gecesi Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın çağrısı kitle iletişim araçları üzerinden milyonlara ulaşabilmiş, Türkiye Büyük Millet Meclisi, emniyet güçleri ve en başta da canını ortaya koyarak tankların karşısına dizilen vatandaşlar bu çağrıya karşılık vererek darbeyi akamete uğratabilmiştir.

yaşamaya alışmışlardır. Kimileri bu kronik darbelerin sebebi olarak küresel aktörlerin ordu içerisindeki darbeci kanatları kışkırtmasını, hatta aktif olarak desteklemesini gösterirler. Darbelerin bir diğer nedeni olarak yaşanan coğrafya, o coğrafyanın hakim kültürü gibi nedenler de öne sürülmektedir. Gerek siyaset bilimi literatüründe gerekse de güncel siyasi tartışmalarda bu açıdan bir fikir birliği olmamakla beraber hemen herkesin üzerinde fikir birliğine varabileceği yalın bir gerçeklikten bahsedebiliriz: Darbeler, gerçekleştirdiği ülkenin fabrika ayarlarını bozmakta, o ülkelerde demokrasinin normal bir şekilde gelişmesine ağır bir darbe vurmakta, bu sebeple yeni darbeler de uygun bir zemin hazırlamaktadır. Bir diğer deyişle, bir ülkede yaşanan ilk darbe tecrübesi ister uluslararası bir komplo sonucu gerçekleşmiş olsun isterse tamamen dahili etkenler neticesinde olsun, emin olduğumuz konu o darbenin başka darbeler de yol açacağı

Demokrasilere Darbe Vuran Darbeler

Kimi ülkeler darbelerden beri kalabilirken özellikle Afrika ve Ortadoğu'daki kimi ülkeler kronik şekilde darbelerle

15 Temmuz darbe girişimindeki destansı direnişin sembolü haline gelen 15 Temmuz Şehitler Köprüsü'nde sabahın ilk ışıklarına kadar darbecilere karşı duran vatandaşlar, darbe girişiminin akamete uğratılmasının ardından ellerinde bayraklarla zaferi kutladı.

ğdır. Darbeler tekil kalmazlar, her ülkenin tecrübe ettiği ilk darbe yaşanacak ikinci darbenin de habercisi olmuştur. Bu sebeple Afrika'dan Güney Amerika'ya, Uzak Asya'dan Ortadoğu'ya farklı coğrafyalarda darbe tecrübe etmiş ülkeler bir darbeden diğerine savrulup durmuşlardır. Bu açıdan 13 kez darbe yaşayan Tayland ve 10 kez darbeye sarsılan Bolivya en uç örneklerdir. Siyasi hayatı defalarca darbeye kesintiye uğratılmış, sivil ve demokratik kazanımların kök salması engellenmiş örneklerde sivil siyasetten beklentiler de yok olmaya yüz tutmuştur. Bir darbeden diğerine savrulmuş Tayland, Filipinler, Venezuela, Yemen, Haiti gibi ülkelerde sivil siyaset güçlenemediği gibi yoksulluk, yolsuzluk, istikrarsızlık, hatta adi suçlardan iç savaşa kadar uzanan şiddet problemi sıradanlaşmıştır.

Maalesef Türkiye de 1960'tan günümüze çeşitli cuntacı ordu mensuplarının siyasi ve ekonomik ihtirasları yüzünden defalarca darbe yaşamış, demokrasisi 1960, 1971, 1980 ve 1997 senelerinde olmak üzere dört kez darbe yemiştir. 1960 darbesinden sonra Talat Aydemir'in başarısız darbe girişimleri, 12 Mart 1971 darbesinden hemen önce ifşa olarak amaçlarına ulaşamayan 9 Mart darbeleri, 27 Nisan 2007'de e-muhtıra ve son olarak 15 Temmuz FETÖ darbe kalkışması ise amaçlarına ulaşmayan girişimler olarak kalmışlardır.

Peki nasıl oldu da tankıyla topuyla yüklenmesine rağmen bu en kanlı darbe girişimi 15 Temmuz gecesi püskürtüldü? Ayrıca bu müdafaa, Türkiye'nin bundan sonraki sivil-asker ilişkileri için ne önem ifade etmektedir? Aslında bu iki soruyu tek bir başlık altında ele almak mümkün zira 15 Temmuz gecesi ortaya konan müdafaa bundan sonra da darbeyi aklından geçirebilecek cuntacılar için en önemli engel olacak ve Türkiye'deki sivil-asker ilişkileri üzerinde kalıcı bir etki bırakacaktır.

Yönetimde Değişim Hareketleri

Geçmişte farklı başbakanlar, darbeci subaylar ve askeri vesayet rejimiyle dönem dönem mücadele

etmiş olsalar da askeri bürokrasi karşısında emir veren değil alan, yöneten değil yönetilen bir konuma mahkum kalmaktalardı. Bu nedenle ordu, darbe yönetimleri dışında da dış politikadan kişisel hak ve özgürlüklere kadar geniş bir kulvarda direktif veren ve siyaseti yönlendiren rolünü sürdürülebilmekteydi. AK Parti yönetimleri ise bir yandan olası bir darbeden kaçınmak için tedbirler almak-tayken bir yandan da daha geniş anlamıyla askeri vesayet rejimiyle bir kavga içindeydi. Parti kapatma davası, cumhuriyet mitingleri, e-muhtıra ve vesayet kurumları tarafından yapılan sert açıklamalar bu anlamda AK Parti'nin aşmak durumunda kaldığı ilk dikenli yol olmuştu. Vesayet rejimi kurumlarının sivil siyasetin alanını daraltmaya yönelik tüm çabalarına karşın AK Parti ise darbelerle yasallık kazandıran hukuki ve kurumsal yapıyı dönüştürmekle meşgul olmuştur.

AK Parti 2002 Kasım seçimlerinden kısa süre sonra ordunun sivil siyaset üzerindeki etkisini en doğrudan hissettirdiği Milli Güvenlik Kurulu'nu (MGK) gündemine almış ve MGK'yı zaman içerisinde sivilleştirilecek adımlar atmıştır. Sivil üye sayısı artırılan MGK'nın genel sekreterliği de yine sivilleştirilmiş, bu değişiklikler ile MGK içinde sivil siyasetin niceliği ve etkisi artmıştır. 2007'deki e-muhtıra ve kapatma davası karşısında da geri adım atılmamış, seçilmiş iktidar, vesayet rejimi karşısına milli iradeyi çıkar-mış ve kazandığı her seçimden sonra dengeyi sivil siyaset lehine değiştirmiştir.

Darbelerle yasal zemin oluşturması için hazırlanmış Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu ise ancak 2013'te değiştirilebilmiştir. Kanun'un 35. maddesindeki "Silahlı Kuvvetlerin vazifesi; Türk yurdunu ve anayasa ile tayin edilmiş olan Türkiye Cumhuriyeti'ni kollamak ve korumaktır" ifadesi, "Silahlı Kuvvetlerin vazifesi; yurtdışından gelecek tehdit ve tehlikelere karşı Türk vatanını savunmak, caydırıcılık sağlayacak

Sokaklara dökülen yüz binlerce sivil vatandaş tankı, topu, savaş uçakları olan darbecileri nasıl durdurabildi? 50 kişi şehit edildi, halk evlerine dönmek bir yana sokaklara meydanlara akın etti. Şehit sayısı 100'ü buldu, hala evlere dönülmedi. 250 cana kıyıldı fakat müdafaa sabahın ilk ışıklarına kadar devam etti. İşte bu noktadan sonra darbecilerin teslim olmaktan başka çaresi kalmadı.

şekilde askeri gücün muhafazasını ve güçlendirilmesini sağlamak, TBMM kararıyla yurtdışında verilen görevleri yapmak ve uluslararası barışın sağlanmasına yardımcı olmaktır" şeklinde değiştirilmiştir. Böylece ülke içinde tanımı muğlak dahili düşmanlar yaratma alışkanlığına son verilmiş, ordunun görevi ülkeyi somut ve gerçek düşmanlara karşı korumakla sınırlandırılmıştır.

Öte yandan bu tür yasa reformları ve ordudan gelen tepkilere karşı geri adım atmayan siyasi irade, sivil bürokrasinin ve hatta sivil toplumun da gerçekten sivilleşmesinin önünü açmıştır. Yüksek yargıdan basın yayın organlarına kadar toplumsal hayat üzerinde etkili ve kimi durumlarda yetkili odaklar siyasetin değişen ağırlık merkezine uyum sağlamış, ordunun sivil alandaki uzantıları birer birer ortadan kalkmıştır.

Milletin Darbelere Darbe Yapan Müdafası

İşte tam da devlet ve toplum olarak sivilleştiği böyle bir dönüşüm sürecinde bu sefer de FETÖ devreye girmiştir. Yargıdan askeriyeye devletin çeşitli kurumlarında yuvalanarak paralel bir devlet gibi işlev gören FETÖ tehdidinin boyutlarının fark edilmesiyle örgütün devlet kademelerine sızan mensupları birer birer ayıklanmaya başlamış, örgüt ise tamamen yok olmadan önce son bir çırpınıyla 15 Temmuz 2016 günü darbe kalkışmasına girişmiştir. Darbe girişiminin erken fark edilmesi sebebiyle orduya sızmış FETÖ unsurları gece saatlerini bekleyememiş, darbeyi akşam saatlerine çekmek zorunda kalarak ülkeyi uykuda yakalayamamıştır. Darbe gecesi Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın çağrısı kitle iletişim araçları üzerinden milyonlara ulaşabilmiş, Türkiye Büyük Millet Meclisi, emniyet güçleri ve en başta da canını ortaya koyarak tankların karşısına dizilen vatandaşlar bu çağrıya karşılık vererek darbeyi akamete uğratabilmiştir.

Sokaklara dökülen yüz binlerce sivil vatandaş tankı, topu, savaş uçakları olan darbecileri nasıl durdurabildi? Kastımız tanklarla karşı karşıya gelmekse evet bunu da yaptı o gece vatandaşlarımız. Tankların karşısında cesurca duran insanlarımızın görüntüleri hafızalarımızda çok taze. 50 kişi şehit edildi, halk evlerine dönmek bir yana sokaklara meydanlara akın etti. Şehit sayısı 100'ü buldu, hala evlere dönülmedi. 250 cana kıyıldı fakat müdafaa sabahın ilk ışıklarına kadar devam etti. İşte bu noktadan sonra darbecilerin teslim olmaktan başka bir çareleri kalmadı. Zira sergilenen sivil direnç ordu içerisinde darbeye katılacak birliklere fikir değiştirdi. Normalde kansız bir darbeye katılabilecek ama bir darbe için de binlerce vatandaşı öldürmeye yanaşmayacak kimi unsurlar bu direnci görüp kışlada kalmış olabilir. Aksi takdirde belki ilerleyen saatlerde darbe girişimi FETÖ'yle sınırlı kalmayacak, darbeci reflekslerin dürttüğü ordu içinde yuvalanmış başka kesimler de darbeye katılabilecekti. İşte sivil direncin ilk başarısı bu potansiyel darbecileri kışladan çıkarmamak oldu. Ve işte bu aynı direnç bundan sonra da darbecileri kışladan çıkarmayacaktır. 15 Temmuz müdafasını gören hiçbir cuntacı asker artık Türkiye'de darbe hayali kuramaz. 15 Temmuz müdafasına rağmen halen gelecekte darbeye yeltenecek kişiler olursa, amaçları iç savaş çıkarmaktan başka bir şey olmayacaktır.

15 Temmuz gecesi yaşanan sivil müdafaa pek çok bakımdan Türkiye tarihinde, hatta dünya tarihinde ilkleri barındırmaktadır. Silahsız sivillerin tanklarıyla uçaklarıyla harekete geçen bir darbe cuntasını durdurabilmesi pek vaki bir durum değildir. Nitekim FETÖ'nün medya ağına mensup kişiler de darbe gecesi yapmış oldukları paylaşımlarda Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın halkı vatani müdafaa için sokaklara inmeye çağırın sözlerini öğrenince şaşkınlıklarını gizleyememiş, vatandaşları evlerinde tutabilmek

adına ciddi bir çaba sarf etmişlerdi.

Daha önce hiç darbe görmemiş ama Menderes'in idamını okumuş, Kenan Evren'in işkence ve idamlarıyla meşhur darbe yönetimini kendi yaşamamışsa bile anne babasından dinlemiş kimi çocuk yaştaki pek çok insan 15 Temmuz gecesi caddeleri, meydanları, havaalanlarını, köprüleri, daha pek çok noktayı sahipsiz bırakmadı. İşte bu sivil müdafaa tecrübesi Türkiye'yi bundan sonraki olası darbe planlayıcılarına karşı da koruyacak en önemli sigortadır. Zira darbeciler hukuk, yasa dinlemez, cunta darbeden sonra zaten geriye dönük olarak kendi yasasını yapacaktır. Bunun bilincinde olan sivil siyaset 15 Temmuz gecesi sine-i millete dönmeye yeni bir anlam katmış ve umulur ki bu fark Türkiye'nin darbeler tarihine son vermiştir.

15 Temmuz darbe kalkışması bu milletin tecrübe ettiği son darbe kalkışması olacaktır. Türkiye'de bir darbeye iktidar devirmek, siyaseti ve toplumu baştan dizayn etmek bundan böyle mümkün değildir. Çünkü artık biliyorlar ki darbe yapmak demek sokakta karşılarına dikilecek binlerce insanın üzerinden tanklarla geçmek anlamına geliyor. Bunu ise FETÖ gibi meczup, haşhaşi bir örgütten başkası aklından geçiremez. Art niyetli bile olsa rasyonel oluşumlar Türkiye'de böyle bir adıma tevessül etmezler, durumun ahlaki boyutu bir yana rasyonelitesi de yoktur. Artık tüm Türkiye gördü ki bundan böyle darbe yapmaya yeltenebilecek cuntacıların amacı darbe yoluyla toplumu ve siyaseti dizayn etmek değil, ülkeyi kana boyayacak, yönetilemez kılacak bir iç savaş çıkarmaktır. Bu yalın gerçekliği bile bile bu işe yeltenecekler olursa bile koca bir orduyu mobilize edemezler. Bundan böyle yapılacak darbe girişimleri bu sebeple baştan yenilgiye mahkumdur. Daha önce sahip olmadığımız bu güveni bize kazandıran ise 15 Temmuz müdafası ile elde edilen destan olmuştur. █

15 Temmuz müdafasını gören hiçbir cuntacı asker artık Türkiye'de darbe hayali kuramaz. 15 Temmuz müdafasına rağmen halen gelecekte darbeye yeltenecek kişiler olursa, amaçları iç savaş çıkarmaktan başka bir şey olmayacaktır.